

Arbeidstilsynet
Kompass Tema nr. 3 2013

Hovedtrekk ved dødsulykkene 2012

Tittel:
KOMPASS Tema nr. 3 2013
Hovedtrekk ved dødsulykkene
2012

Utgitt av:
Direktoratet for arbeidstilsynet
Postboks 4720, Sluppen
7468 Trondheim

Tove Brekken
Kari Lysberg
Marius Søberg
Asgeir Winge
Stig Winge

Utgitt: april 2013
ISBN-nummer: 978-82-90112-54-2

Tlf: 815 48 222
Nettadresse: www.arbeidstilsynet.no
Foto forside: Colourbox.no

KOMPASS - Tema er en rapportserie som belyser aktuelle og fremtidige problemstillinger i arbeidslivet. Rapportserien formidler aktuell forskning og erfaringsbasert kunnskap fra Arbeidstilsynets utadrettede virksomhet. KOMPASS skal bidra til kunnskapsutvikling, og stimulere til økt interesse for arbeidsmiljø.

Innhold

1	Kunnskap for å forebygge	4
2	Historisk utvikling	5
3	Oversiktsbilde 2012	6
4	Hovedtrekk ved de omkomne	7
4.1	Alder	7
4.2	Kjønn	7
4.3	Statsborgerskap	8
4.4	Ansettelsesform	8
4.5	Alenearbeid	9
5	Hovedtrekk ved dødsulykkene	10
5.1	Når skjer dødsulykkene	10
5.2	Hvor skjer dødsulykkene	10
5.3	Dødsulykker og hovednæring	11
5.4	Ulykkestype	11

1 Kunnskap for å forebygge

Det ble registrert i alt 37¹ arbeidsskadedødsfall i 34 ulike hendelser i det landbaserte arbeidslivet i 2012². Denne rapporten presenterer en oversikt over kunnskap Arbeidstilsynet har om hovedtrekk ved disse arbeidsskadedødsfallene. Analysen av dødsfall fra 2012 er i hovedsak basert på Arbeidstilsynet sin granskning av hver enkelt hendelse og den registreringen som gjøres av disse opplysningene. Merk at tallene fra 2011 inkluderer 11 omkomne i forbindelse med terrorhandlingene 22. juli.

Et arbeidsskadedødsfall er definert som dødsfall grunnet hendelser hvor det foreligger opplysninger om at skaden skjedde i forbindelse med arbeid. Dødsfall som skjer innen ett år som følge av skader påført i hendelsen, regnes med i statistikken.

Formålet med denne rapporten er å formidle Arbeidstilsynet sin kunnskap om arbeidsskadedødsfall for å forebygge lignende hendelser i framtiden. Gjennom å bruke denne kunnskapen kan en styrke og målrette det forebyggende arbeidet.

Rapporten gir en fylldig innsikt oversikt over hovedtrekk ved arbeidsulykker med døden til følge og om de personer som omkom i disse ulykkene. Informasjonen presenteres ved hjelp av tabeller og figurer.

Dersom du ønsker å lese beskrivelser av de enkelte hendelsene og hva vi kan lære med tanke på forebygging av fremtidige ulykker, kan du lese Arbeidstilsynet sin rapport «Slik skjedde dødsulykkene 2012».

¹ Korrigerte tall pr april 2013

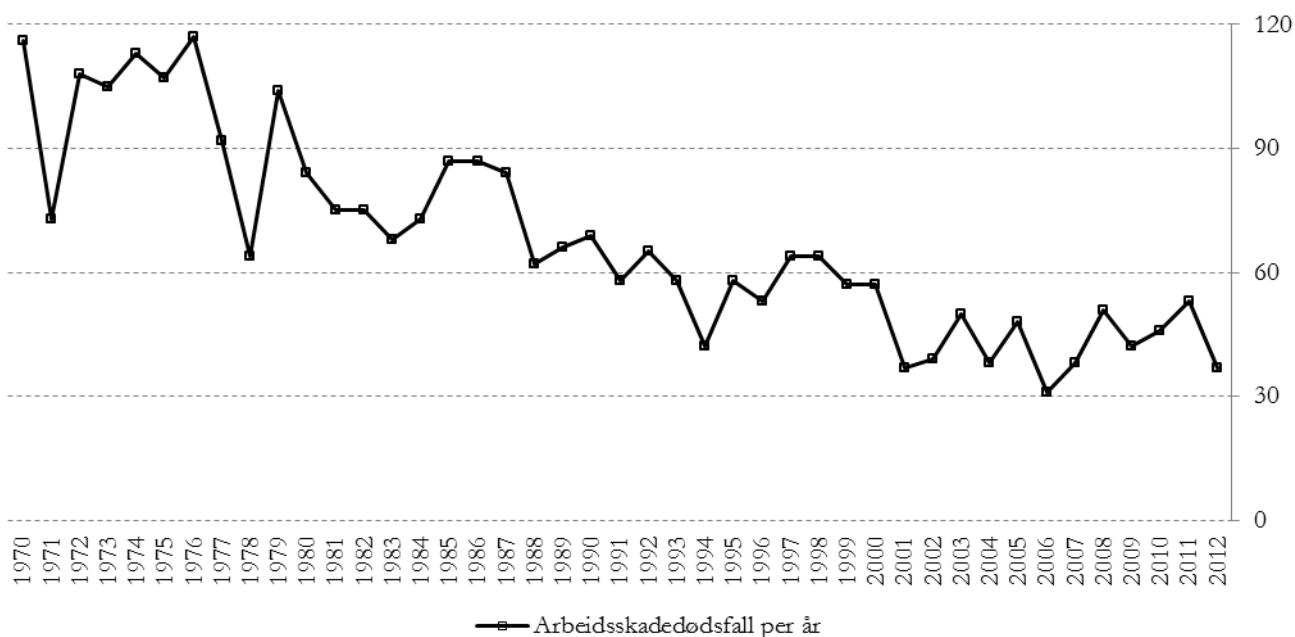
² Omfatter ikke fiske, sjøfart, virksomhet offshore og flygende personell.

2 Historisk utvikling

Arbeidslivet er i kontinuerlig endring og noen av endringene i norsk arbeidsliv gjenspeiles blant annet i antall arbeidsskadedødsfall. Figur 2.1 viser en oversikt over utviklingen i antall arbeidsskadedødsfall fra 1970 til og med 2012 som Arbeidstilsynet har registrert. En fortsatt nedgang i arbeidsskadedødsfall må være målet partene i arbeidslivet og Arbeidstilsynet må jobbe sammen mot.

Figur 2.1. Antall registrerte arbeidsskadedødsfall 1970 -2012

- Hovedtrekket er en markant nedgang i antall arbeidsskadedødsfall fra 1970 og til 2012.
- I 1970 ble det registrert 116 arbeidsskadedødsfall. I 2012 var tallet 37.
- De siste ti årene kan man se at nedgangen synes å flate ut.
- Gjennomsnittlig antall arbeidsskadedødsfall for perioden fra 2000 til og med 2012 er 43.

3 Oversiktsbilde 2012

I 2012 registrerte Arbeidstilsynet at 37 mennesker omkom mens de utførte arbeidet sitt og det er hovedtrekk ved disse hendelsene rapporten formidler. Tabell 3.1 setter disse hendelsene inn i en større sammenheng fordi dødsfallene er en del av et større bilde av arbeidsulykker og skader som følger av arbeidsulykker.

Tabell 3.1 viser en oversikt over arbeidsulykker som faktisk blir meldt og en oversikt over skadde personer, antall ulykker med alvorlig personskade og antall arbeidsskadedødsfall. Tabellen viser at Arbeidstilsynet mottar meldinger om rundt 2000 arbeidsulykker i året. Omkring halvparten av ulykkene er vurdert til å være ulykker med alvorlig personskade³ i henhold til Arbeidstilsynet sin definisjon.

Tabell 3.1. Oversikt over meldte arbeidsulykker, personskader og arbeidsskadedødsfall. Antall.

År	Antall meldte ulykker	Antall meldte ulykker med alvorlig personskade	Antall skadde personer	Antall arbeidsskadedødsfall	Antall ulykker med arbeidsskadedødsfall
2012	2065	1030	2135	37	34
2011	1851	968	1915	53	41

- Arbeidstilsynet har registrert 37 arbeidsskadedødsfall i 34 ulike hendelser i 2012.
- Det er en nedgang i antall arbeidsskadedødsfall fra 2011 til 2012. Det må bemerkes at antall arbeidsskadedødsfall i 2011 inkluderer 11 omkomne i forbindelse med terrorhandlingene 22. juli.
- Arbeidstilsynet mottar rundt 2000 meldinger i året om arbeidsulykker.
- Omtrent halvparten av de meldte ulykkene har alvorlig personskade.

³ Se definisjon av «alvorlig skade» på arbeidstilsynet.no: <http://www.arbeidstilsynet.no/fakta.html?tid=78506>

4 Hovedtrekk ved de omkomne

Dette kapitlet beskriver noen hovedtrekk ved de omkomne som er alder, kjønn, statsborgerskap, ansettelsesform og alenearbeid.

4.1 Alder

Når det gjelder skadebildet for arbeidstakere i ulike aldersgrupper, så viser tabellen at vi finner flest omkomne innenfor aldersgruppen 40 til 54 år. Det er også verdt å merke seg at både yngre og eldre arbeidstakere synes å være utsatte aldersgrupper.

Tabell 4.1. Arbeidsskadedødsfall og aldersfordeling. Antall.

Aldersgruppe	Arbeidsskadedødsfall 2012	Arbeidsskadedødsfall 2011
15-19 år	0	1
20-24 år	4	1
25-39 år	5	21
40-54 år	16	19
55-67 år	9	9
Over 67 år	3	1
Ukjent	4	1
Total	37	53

- I 2012 er det flest omkomne som tilhører aldersgruppen mellom 40 og 54 år.
- I 2012 er det registrert 4 omkomne under 25 år.
- I 2012 er det registrert 12 omkomne over 55 år.

4.2 Kjønn

Norge utmerker seg internasjonalt med generelt høy yrkesdeltagelse, og spesielt blant kvinner. Det norske arbeidsmarkedet er likevel kjønnsdelt i den forstand at yrker og næringer kan være preget av høy andel arbeidstagere fra ett av kjønnene. Helse- og sosialnæringen er for eksempel kvinneedominert, mens bygge- og anleggsvirksomhet er mannsdominert. Dette gir utslag i et ulikt risikobilde mellom kjønnene, der menn tradisjonelt har vært langt mer utsatt for alvorlige ulykker og skader.

Tabell 4.2. Arbeidsskadedødsfall og kjønnsfordeling. Antall.

Kjønn	Arbeidsskadedødsfall 2012	Arbeidsskadedødsfall 2011
Kvinner	3	11
Menn	34	42
Total	37	53

- I 2012 er det meldt om 34 omkomne menn og 3 omkomne kvinner.
- Tabellen viser at de aller fleste som omkommer i arbeidsulykker er menn.
- 7 av 11 omkomne i terrorhandlingene 22. juli 2011 var kvinner.

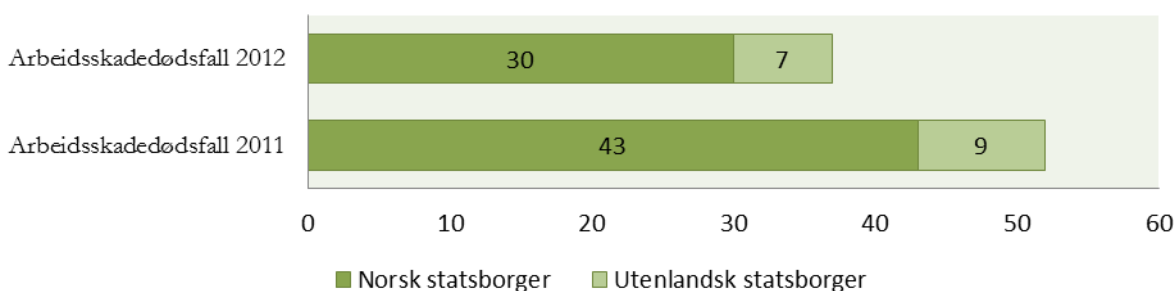
4.3 Statsborgerskap

Arbeidstilsynet erfarer at arbeidsinnvandrere/utenlandske arbeidstakere skader seg mer enn norske arbeidstakere, og har i de siste årene registrert en økning i antallet arbeidsskadedødsfall blant utenlandsk arbeidskraft. Dette handler trolig mye om at utenlandske arbeidstakere arbeider i mer ulykkesutsatte næringer, yrker, og trolig har farligere arbeidsoppgaver. I tillegg ser vi av flere studier at arbeidsinnvandrere jobber mer. At utenlandske arbeidstakere har farligere jobber enn nordmenn er en sentral problemstilling i seg selv.

Dette er utfordringer som Arbeidstilsynet, organisasjonene i arbeidslivet og virksomheter i de nevnte næringene i større grad må ta tak i. Å ansette eller leie inn utenlandske arbeidstakere stiller ekstra store krav til arbeidsgiverne med hensyn til bl.a. systematisk risikovurdering, sikkerhetsopplæring på eget språk og god sikkerhetskommunikasjon.

Det er mye som tyder på at skadebildet er noe ulikt for norske og utenlandske arbeidstakere. Merk at Arbeidstilsynet mangler opplysninger om statsborgerskap for én av de omkomne i 2011, slik at totaltallet i figuren blir 52.

Figur 4.3. Arbeidsskadedødsfall og statsborgerskap. Antall.

- 7 av 37 som døde på jobb i 2012 var utenlandske statsborgere.
- Dette er i tråd med trenden fra tidligere år, hvor i omtrent 1 av 4 av de omkomne i arbeidsskadedødsfall er utenlandske statsborgere.
- Arbeidstilsynet har skrevet en egen rapport om temaet i 2012: «Arbeidsskader blant utenlandske arbeidstakere»⁴.

4.4 Ansettelsesform

Under kartlegging av ulykker med alvorlige skader så registrer Arbeidstilsynet hva slags tilknytningsform den skadde hadde til sin arbeidsgiver eller oppdragsgiver. Formålet er å se om det er noen sammenheng mellom ansettelsesform og risiko. Innleie som ansettelsesform er et prioritert satsningsområde for Arbeidstilsynet.

⁴ Kompass Tema nr 2/2012: <http://www.arbeidstilsynet.no/binfil/download2.php?tid=235205>

Tabell 4.4. Arbeidsskadedødsfall og ansettelsesform. Antall.

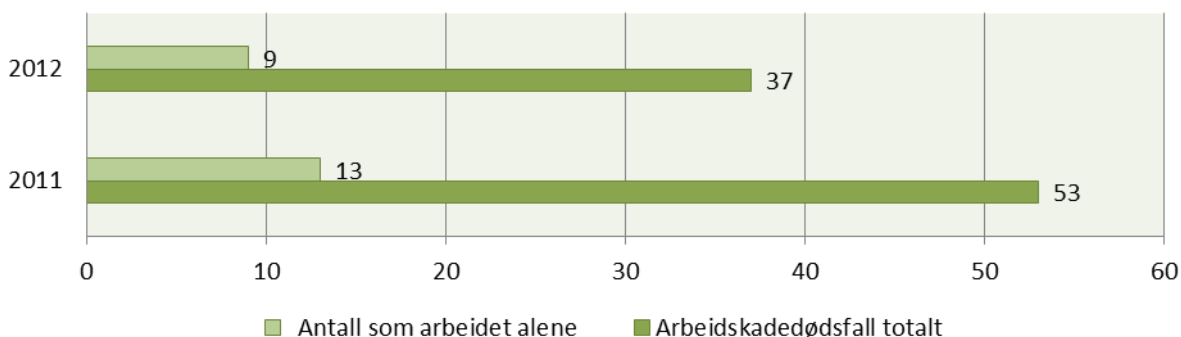
Ansettelsesform	Arbeidsskadedødsfall 2012	Arbeidsskadedødsfall 2011
Fast ansatt	19	27
Midlertidig ansatt	2	1
Innleid	2	7
Selvstendig næringsdrivende	4	3
Annet	1	4
Ukjent	9	11
Total	37	53

- I de tilfellene der Arbeidstilsynet har opplysninger om tilknytningsform til virksomhet som er arbeidsgiver, så var de fleste av de omkomne fast ansatt.
- 19 av de 37 omkomne i 2012 var fast ansatt.

4.5 Alenearbeid

Å jobbe alene er et risikomoment i utførelse av arbeid. Det kan øke risikoen for at arbeidsulykker inntreffer og at skadeomfang øker. Alenearbeid kan øke risikoen for mer alvorlig utgang av hendelsen for personen som skades.

Figur 4.2. Arbeidsskadedødsfall og alenearbeid. Antall.

- 9 av 37 omkomne i 2012 arbeidet alene på ulykkestidspunktet. Det tilsvarer omtrent en fjerdedel.
- I 2011 var det 13 av 53 omkomne som jobbet alene.

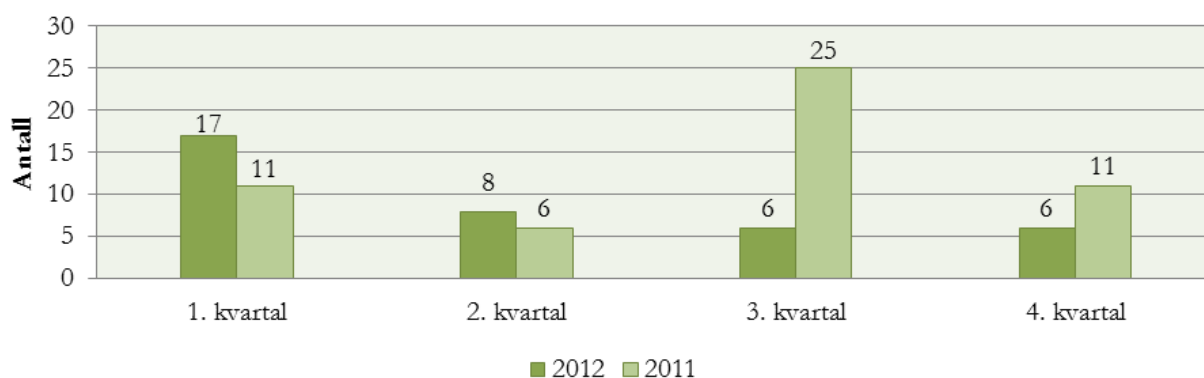
5 Hovedtrekk ved dødsulykkene

Dette kapitlet beskriver noen hovedtrekk ved dødsulykkene som når på året dødsulykkene skjer, hvor i landet dødsulykkene skjer, hvilke næringer som er mest utsatt og hva slags type ulykker som skjer oftest.

5.1 Når skjer dødsulykkene

Figuren under viser en oversikt over når på året dødsulykkene skjer. Figuren viser arbeidsskadedødsfall fordelt på kvartal for 2012 sammenlignet med tall for 2011.

Figur 5.1. Arbeidsskadedødsfall og kvartal. Antall.

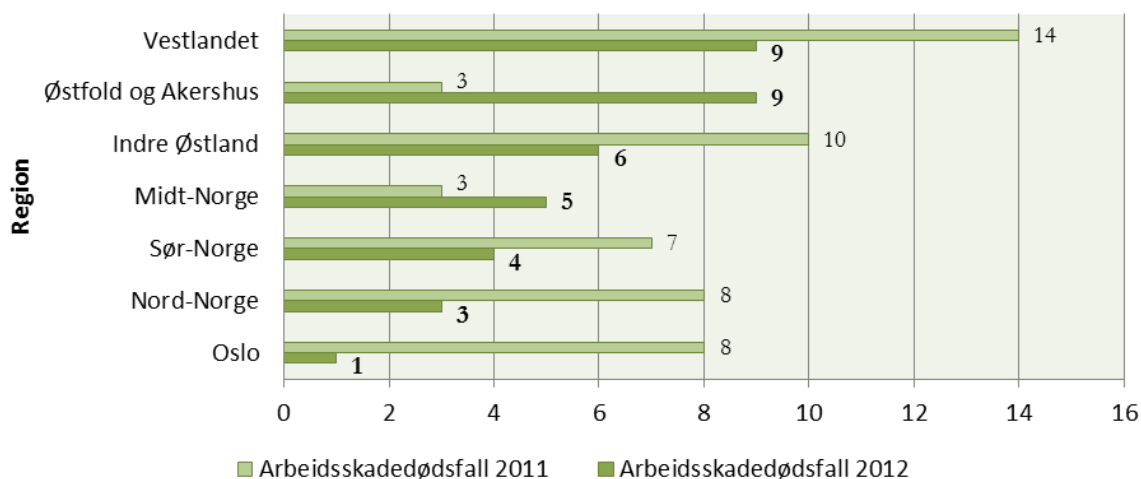

- I 2012 var det flest arbeidsskadedødsfall i første kvartal.
- I 2011 var det flest arbeidsskadedødsfall i tredje kvartal.
- 3. kvartal 2011 inkluderer 11 omkomne i forbindelse med terrorhandlingene 22. juli.

5.2 Hvor skjer dødsulykkene

Figuren under viser i hvilke regioner i Arbeidstilsynet det har skjedd arbeidsskadedødsfall i 2012 sammenlignet med tall fra 2011.

Figur 5.2. Arbeidsskadedødsfall fordelt på region. Antall.

- I 2012 skjedde det flest arbeidsskadedødsfall i region Vestlandet og i Østfold og Akershus.
- Ser vi på tallene for 2012 og 2011 samlet, så skjedde det flest arbeidsskadedødsfall i region Vestlandet (23 dødsfall) og i region Indre Østland (16 dødsfall).

5.3 Dødsulykker og hovednæring

Det kan være mange ulike virksomheter involvert i et arbeidsskadedødsfall på et ulykkessted. Virksomhetene kan ha ulike roller og ulikt ansvar når det som faktisk har skjedd. Figur 5.3 viser de fem hovednæringene til virksomheter på ulykkessteder som hadde flest arbeidsskadedødsfall i 2012.

Figur 5.3. Arbeidsskadedødsfall etter næring på ulykkessted i 2012. Antall.

- Hovednæringene med flest arbeidsskadedødsfall i 2012 var bygge- og anleggsvirksomhet (9 dødsfall), jordbruk, skogbruk og fiske (8 dødsfall), offentlig administrasjon og forsvar (5 dødsfall), industri (4 dødsfall) og transport og lagring (3 dødsfall).

5.4 Ulykketype

I de ulykker som kartlegges av Arbeidstilsynet, så registreres det hvilken type ulykke som har skjedd i det enkelte tilfelle. Figuren under viser en oversikt over de tre hyppigste ulykketyperne i 2012 sammenlignet med tall for de samme ulykketyperne fra 2011.

Figur 5.4. Arbeidsskadedødsfall og ulykketype fordelt på år. Antall.

- I 2012 ble 9 ulykker karakterisert som sammenstøt/påkjørsel, 9 ulykker var fallulykker og 4 ulykker var klemulykker.

Arbeidstilsynet